

สรุป

สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นสหกรณ์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์เป็นหลัก และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกสหกรณ์ที่ดำเนินอาชีพเดียวกัน หรือเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจและทางการเงินในหมู่สมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2492 ในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และพนักงานของธนาคาร เพื่อการสหกรณ์ (เคิม) ใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัดสินไช" หลังจากที่สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกของโลกได้จัดตั้งขึ้นในประเทศเบลเยียม เมื่อ พ.ศ. 2391 โดย M. Francois Heack ราว 101 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้กว้างขวางขึ้น

ในด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ก็ยังคงถือหลักในการปฏิบัติเช่นเดียวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ โดยยึดถือวัตถุประสงค์ในด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์ การให้สมาชิกพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการกำหนดให้สมาชิกต้องถือหุ้นของสหกรณ์เป็นรายเดือนว่าอย่างต่ำต้องเป็นเท่าใด โดยกำหนดจากระดับของเงินเดือนที่ได้รับ นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ ทั้งในรูปของเงินฝากประจำและการฝากเพื่อการออมทรัพย์ โดยที่สมาชิกผู้ฝากจะได้รับอัตราดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน นอกจากนั้นจะให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในด้านการให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในเวลาจำเป็นในประเภทต่าง ๆ คือ เงินกู้สามัญ เงินกู้ในยามฉุกเฉิน เงินกู้พิเศษ โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราพอสมควร และเมื่อสิ้นปีการเงินจะได้รับส่วนเฉลี่ยคืนตามธุรกิจที่ทำต่อสหกรณ์

ส่วนการบริหารงานและการควบคุมสหกรณ์ สมาชิกทุกคนจะมีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ของตนเองทุกปี เพื่อควบคุมการดำเนินธุรกิจของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ของตน

นอกจากนี้ทางราชการยังได้ให้ความช่วยเหลือ โดยเจ้าหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ช่วยเหลือในการควบคุมการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ในระดับต่าง ๆ

สำหรับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ผ่านมา หลังจากได้ตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกในปี พ.ศ. 2492 จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2520 มีทั้งสิ้น 216 สหกรณ์ มีสมาชิกสหกรณ์รวมทั้งหมด 364,189 ราย หรือโดยเฉลี่ยสหกรณ์ละ 1,696.01 ราย โดยมีสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมไปรษณีย์โทรเลข จำกัด มีสมาชิกมากที่สุด 10,364 ราย และสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเลิศสิน จำกัด มีสมาชิกน้อยที่สุด 128 ราย สหกรณ์ทั้งหมดมีทุนเรือนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งสิ้น 1,106,629,985.- บาท เงินสำรองและทุนอื่น ๆ รวมกัน 70,230,660.48 บาท มีเงินฝากจากสมาชิกทั้งหมด 73,123,905.68 บาท มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 1,412,799,308.64 บาท และจ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิกเป็นจำนวนเงิน 1,698,992,532.00 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2518 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2519 ความสามารถชำระหนี้คืนแก่สหกรณ์เป็นเงิน 1,478,765,049.28 บาท มีเงินกู้คงเหลือที่สมาชิกอีก 1,327,329,409.14 บาท โดยมีกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน 115,022,426.85 บาท

สำหรับในด้านความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์ จะอาศัยวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่วไปเป็นหลัก ซึ่งจะเน้นความสำคัญของการส่งเสริมการออมทรัพย์ เป็นลำดับแรกของการประเมินในที่นี้ ในการประเมินจะใช้สหกรณ์ออมทรัพย์มาเป็นตัวอย่างของการประเมินทั้งหมด 17 สหกรณ์ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 2 เกณฑ์ คือ

1. เกณฑ์ B วัดจากทางด้านของการส่งเสริมการออมทรัพย์ จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อสมาชิก ในรูปของอัตราเพิ่มต่อปีในเงินให้กู้ยืม เงินฝากทั้งประจำและออมทรัพย์ ทุนที่สมาชิกถือในสหกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับอัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละแห่ง ผลของการประเมินในเกณฑ์นี้ปรากฏว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จโดยเปรียบเทียบ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเพชรบุรี จำกัด ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมการรักษาคินแดน จำกัด

2. เกณฑ์ P จะเป็นการวัดจากทางด้านการดำเนินงานทางธุรกิจการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยจะดูในค่านของอัตรากาเพิ่มขึ้นในค่านเงินที่ให้สมาชิกกู้ เงินกู้ค้างชำระ และกำไรสุทธิ ที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละแห่ง ผลจากการประเมินตามเกณฑ์ปรากฏว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด

3. หลังจากทำการทดสอบในทั้งสองเกณฑ์แล้ว ก็จะสามารถทำการประเมินผลในขั้นสุดท้าย โดยนำเอาผลสรุปจากเกณฑ์ทั้งสองมาประมวลเข้าด้วยกัน โดยจะจัดสหกรณ์ออมทรัพย์ที่สามารถประสบผลจากการประเมินในเกณฑ์ทั้งสองได้มากที่สุด เป็นสหกรณ์ที่ประสบผลสำเร็จที่สุดลดหลั่นกันลงไปตามลำดับ จากการประเมินผลในขั้นสุดท้ายปรากฏว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จที่สุดโดยเปรียบเทียบตามเกณฑ์การประเมินในที่นี้ และสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบตามเกณฑ์ประเมินนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด

แต่การประเมินผลในครั้งนี้จะยังไม่อาจถือได้ว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จที่สุดโดยเปรียบเทียบ และสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบในประเทศไทย เพราะในการประเมินครั้งนี้ได้ทำการประเมินเฉพาะตัวอย่างเพียง 17 แห่ง ที่คัดเลือกมา ซึ่งยังอาจจะมีสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ ที่ไม่ได้เลือกมาเป็นตัวอย่างในการประเมิน ที่ประสบผลสำเร็จจากวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์มากกว่าก็ได้ และในกรณีของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด ก็มีไซจะเป็นสหกรณ์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน

สำหรับการทดสอบเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นนั้น จะอาศัยจากแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบของเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไป และจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่าง ซึ่งปรากฏว่าในเกณฑ์ทั้งสองที่ตั้งขึ้นนั้น แบบสอบถามที่ถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไป จะมีความถูกต้องในการเปรียบเทียบมากที่สุด จากผลการทดสอบ

ในขั้นสุดท้ายมีความถูกต้องในการจัดลำดับที่ทั้งสิ้น 13 ใน 17 สหกรณ์หรือประมาณร้อยละ 76 ของทั้งหมด ส่วนในกรณีที่ได้มาจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่าง มีความถูกต้องในการจัดลำดับที่เพียง 6 ใน 16 สหกรณ์หรือประมาณร้อยละ 35 ของทั้งหมดเท่านั้น

ในการทดสอบทางสถิติ จากการประเมินจากแบบสอบถามทั้งสองชุด เปรียบเทียบกับการประเมินจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ก็ปรากฏถึงความสอดคล้องกับการทดสอบโดยการเปรียบเทียบ กล่าวคือ ในการทดสอบทางสถิติจะใช้วิธีการ Rank-Correlation Methods ในแบบของ Spearman's Method โดยอาศัยลำดับที่จากการประเมินในแต่ละชุดมาทดสอบหาความสัมพันธ์ทางสถิติ ในระดับนัยสำคัญทางสถิติ 99 % ผลการทดสอบปรากฏว่าในแบบสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไป มีความสัมพันธ์ในการจัดลำดับที่กับการจัดลำดับที่ตามการประเมินจากผลการดำเนินงานในครั้งแรก ส่วนในกรณีของแบบสอบถามที่ได้มาจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่าง ไม่ปรากฏความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกับในกรณีที่ทำการประเมินจากผลการดำเนินงานในครั้งแรกเลยในการจัดลำดับที่

สำหรับในกรณีของแบบสอบถาม ที่ได้มาจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่างนั้น ไม่สามารถที่จะให้ข้อสรุปที่แน่นอนออกมาได้ เพราะจากข้อเท็จจริงที่ได้สอบถามด้วยตนเองจากผู้ตอบแบบสอบถามบางราย มีเหตุผลที่พอเพียงสำหรับการตีความแบบสอบถามในชุดนี้ออกจากการพิจารณาเนื่องจากเหตุผลดังนี้

1. ผู้ตอบส่วนใหญ่ยอมรับในความลำเอียงในการตอบแบบสอบถาม โดยที่จะไม่พยายามให้คะแนนในแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยเฉพาะในกรณีที่ควรจะได้คะแนนในระดับที่สูงมากหรือต่ำมาก โดยจะพยายามเลียงไปให้คะแนนในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่
2. ผู้ตอบไม่มีเวลาพอที่จะไปทำการค้นคว้า รวมทั้งไม่ได้คิดที่จะค้นคว้าเพื่อทำการเปรียบเทียบกับสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ เพราะเห็นว่าให้ตอบแต่สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ตนเองประจำอยู่เท่านั้น แต่จะคาดคะเนเอาว่าในสหกรณ์ของตนควรจะอยู่ในระดับใดเท่านั้น
3. ผู้ตอบในแต่ละรายจะมีมาตรฐานของคะแนนในแต่ละคน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันอยู่มากทีเดียว และในแบบสอบถามชุดนี้มีได้มีการนำเอาคะแนนไปหาค่าเฉลี่ย ก่อนที่จะทำการประเมินและคะแนนที่ได้ในแต่ละสหกรณ์ก็จะเป็นมาตรฐานของผู้ตอบแต่ละคน จึงทำให้คะแนนในแต่ละสหกรณ์

ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงทำให้การจึลค่าคั้บที่กั้ไม่ยู่ในมาตรฐานเดียวกันตามระดับคะแนนที่ได้มาในแบบสอบถามชुकนี้

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้จะสามารถไขข้อสรุปจากแบบสอบถามได้เฉพาะในกรณีของแบบสอบถามที่ถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไปเท่านั้น เพราะผู้ตอบแบบสอบถามในชुकดังกล่าว เป็นผู้ที่มีสถานการณั้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่าง ๆ เป็นอย่างคั้ เนื่องจากได้ติดต่อกับสหกรณ์ออมทรัพย์ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ และการให้คะแนนในแบบสอบถามแต่ละชुकแม่จะเป็้นคนละมาตรฐานในการให้คะแนนก็ตาม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามในชुकนี้แต่ละคนจะต้องตอบในทุกสหกรณ์ในตัวอย่าง แล้วจึงนำเอาคะแนนในแบบสอบถามมาคาคาเฉลี่ยก่อนการประเมินผล ดังนั้นแม่คะแนนในแต่ละชुकจะค่างมาตรฐานกัน เมื่อเฉลี่ยแล้วอมจะโค้คะแนนที่จึคได้ว่าอยู่ในมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันที่สุด ส่วนในกรณีของแบบสอบถามผสมกั้จำเป็นตองคั้คออกจากการพิจารณาเช่นเดียวกับในกรณีของแบบสอบถามที่ถามจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในตัวอย่าง ซึ่งเป็นคะแนนที่ใช้ในการประเมินผลไม่ได้

ดังนั้นจากผลการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในครั้งแรก เมื่อทำการทดสอบโดยการเปรียบเทียบและการทดสอบโดยวิธีการทางสถิติ ได้แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่โค้กั้ขึ้นมา เป็นที่ยอมรับของบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไป และทำให้สามารถนำเอาไปใช้ในการประเมินผลความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการเปรียบเทียบได้เป็นการทั่วไปอย่างแน่นอน ซึ่งจะเห็นได้จากการประเมินที่ผ่านมาในเกณฑ์ที่โค้กำหนดขึ้น รวมทั้งการทดสอบเกณฑ์ทั้งสองนั้นด้วย

ข้อสังเกตจากการประเมินผลความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์

สิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณา คั้ในคานของเกณฑ์ B ที่ประเมินผลจากทางคานของการส่งเสริมการออมทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละแห่ง จะเห็นว่าเฉพาะแคะ 17 สหกรณ์ที่นำเอามาเป็นตัวอย่าง ก็มีสหกรณ์ที่มีค่าของเกณฑ์นี้คั้คอบยู่ถึงสี่สหกรณ์หรือประมาณร้อยละ 24 ของทั้งหมด คั้คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเพชรบุรี จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการมหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการสภาพัฒนา ฯ จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมการรักษาคินแดน จำกัด

ไคคะแนนในเกณฑ์ B เป็น (-0.95) , (-1.75) , (-2.33) และ (-8.57) จัดได้ว่าเป็น สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์ ตามวัตถุประสงค์หลักของ สหกรณ์ออมทรัพย์เลย ทั้งนี้เนื่องมาจากทั้งสี่สหกรณ์ มีสัดส่วนของเงินกู้ที่เพิ่มขึ้นในอัตราเพิ่มที่เทียบกับอัตราเพิ่มของสมาชิก มีมากกว่าอัตราเพิ่มของหุ้นและอัตราเพิ่มของเงินฝากของสมาชิกต่อสมาชิกที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ค่าของเกณฑ์นี้คือลบ ดังนั้นจะทำให้คาดได้ว่ายังคงมีสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีใต้น้ำ เอมามาเป็นตัวอย่างในการประเมินในที่นี้ ไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ ออมทรัพย์ คือการส่งเสริมการออมทรัพย์ในอีกหลาย ๆ สหกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรดาผู้เกี่ยวข้อง กับงานสหกรณ์ออมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ฯลฯ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ออมทรัพย์ต่าง ๆ โดยตรง นำที่จะพิจารณาและหาทางปรับปรุงแก้ไขให้สหกรณ์ออมทรัพย์เหล่านั้น คำเนนกิจการให้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไป เพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่สมาชิกและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.